

ZAPISNIK
sa 30. sjednice Odbora za evropske integracije Skupštine Crne Gore,
održane 30. maja 2019. godine

Sjednica je počela u 16.15 časova.

Sjednici je predsjedavao Slaven Radunović, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi Odbora: Adrijan Vuksanović, Marija Čatović, Daliborka Pejović, Sanja Pavićević, Mihailo Andušić, Nikola Rakočević, Momčilo Martinović, Neđeljko Rudović, Ranko Krivokapić i Ljiljana Đurašković.

Sjednici nije prisustvovao poslanik Branko Radulović.

Sjednici su prisustvovali i predstavnici/predsjednici parlamentarnih partija: Vladimir Joković, Janko Vučinić, Goran Danilović, Miodrag Lekić, Andrija Popović, Ervin Ibrahimović, Genci Nimanbegu, Boris Mugoša i Nebojša Medojević.

U svojstvu zainteresovanih poslanika, sjednici su prisustvovali predsjednik Odbora za međunarodne odnose i iseljenike Andrija Nikolić i poslanica Aleksandra Vuković.

U ime Delegacije Evropske unije, sjednici su prisustvovali: Nj.E. Aivo Orav, šef Delegacije i Plamena Halčeva, šefica Sektora za politiku, evropske integracije i privredu.

Sjednici su prisustvovali sekretarka Odbora Marija Maraš i saradnici u Sekretarijatu Odbora Marija Milošević i Luka Pejović.

Sjednica je, osim u dijelu predstavljanja Izvještaja od strane šefa Delegacije EU u Crnoj Gori Nj.E. Aiva Orava, bila otvorena za javnost i kao takva ispraćena od strane medija.

* * * * *

Nakon što je konstatovao da postoji kvorum za rad, predsjednik Odbora Slaven Radunović potvrdio je da je usvojen predviđeni

D N E V N I R E D :

1. Predstavljanje Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu

* * * * *

Pozdravljajući sve prisutne, predsjednik Odbora Slaven Radunović zamolio je Nj.E. Aiva Orava da predstavi glavne aspekte ovogodišnjeg Izvještaja o Crnoj Gori.

U toku uvodnog izlaganja šefa Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori (DEU), mediji su, na molbu predsjednika Odbora, privremeno napustili sjednicu, budući da je ovaj dio sjednice bio zatvoren za javnost.

Predstavljajući glavne aspekte izvještaja, Nj.E. Aivo Orav se fokusirao na sljedeće oblasti: izborno zakonodavstvo, rad Skupštine kroz parlamentarni nadzor i politički dijalog, pravosudni

sistem, rezultate u oblasti borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, osnovna prava, slobodu medija, reformu javne uprave i ostvarivanje ekonomskih kriterijuma.

Izvještajni period obilježio je nizak stepen povjerenja u izborno zakonodavstvo, koje treba da bude revidirano na sveobuhvatan i inkluzivan način, kazao je Orav. Konstatovao je formiranje privremenog Odbora za dalju reformu izbornog i drugog zakonodavstva, čiji rad tek treba da pokaže rezultate. On je istakao da je povratak političkog dijaloga u Skupštinu odgovornost svih političkih aktera, dodajući da Evropska unija ne razumije koncept bojkota.

U okviru pravosudnog sistema zabilježen je određeni napredak, ali zakonski okvir u cilju povećanja nezavisnosti i profesionalizma pravosuđa tek treba da bude u potpunosti implementiran. Što se tiče rezultata u oblasti borbe protiv korupcije i slobode medija, Orav je kazao da su to oblasti u kojima u izvještajnom periodu nije zabilježen napredak, dodajući da je u mnogim oblastima potrebno proaktiviranje djelovanje svih institucija. U dijelu slobode medija, ukazao je na važnost nezavisnog javnog servisa i osnivanja samoregulatornog tijela. U oblasti borbe protiv korupcije, potrebno je osigurati nezavisnost Agencije za sprječavanje korupcije. U borbi protiv organizovanog kriminala, Crna Gora je i dalje umjerenog spremna, a Izvještaj ukazuje na potrebu za većim bilansom rezultata u istragama pranja novca, finansijskim istragama i privremenom oduzimanju imovine stečene kriminalom.

Kada je riječ o reformi javne uprave, Orav je konstatovao dobar napredak, posebno u okviru srednjoročnog planiranja, zapošljavanja na osnovu zasluga i racionalizacije organizacije državne uprave. Međutim, i dalje je potrebna snažna politička volja za efikasnu depolitizaciju javnih službi i optimizaciju državne uprave, inkluzivan i na dokazima zasnovan razvoj politika, i proces odlučivanja i upravljačke odgovornosti.

Na kraju, Orav se osvrnuo na ekonomske kriterijume, istakavši da je Crna Gora ostvarila izvestan napredak i umjerenu spremnost u razvoju funkcionalne tržišne ekonomije, te da razvoj infrastrukture u brojnim oblastima postepeno stvara preduslove za bolju ekonomsku konkurentnost. S druge strane, razvoj privatnog sektora ograničen je slabostima poslovnog ambijenta, pravosuđa i visokog nivoa neformalnosti, odražavajući slab kapacitet za implementaciju u ključnim državnim institucijama nadležnim za oblasti vladavine prava i tržišne konkurencije.

Nakon izlaganja šefa DEU, za riječ se prvi javio poslanik Nikola Rakočević, koji se obratio u ime Demokratske partije socijalista. On je istakao da izvještaj pokazuje snažnu posvećenost Crne Gore njenom evropskom putu, da ona i dalje zauzima lidersku poziciju te da je, i pored određenih opstrukcija, uspjela da postigne određeni napredak na putu reforme društva i modernizacije sistema vrijednosti. On je dodao da raduje načelna spremnost opozicije da podrže modernizaciju Crne Gore, objašnjavajući da je važno podržavati evropski put ne samo deklarativno, već i preuzimajući političku odgovornost i za zakone koji, kako je kazao, možda nisu popularni, ali su potrebni za reformu društva. On je mišljenja da je s pravom konstatovano da politički dijalog nije na dobrom nivou, naglašavajući da su iznešene kritike u izvještaju zajednička odgovornost svih – i pozicije i opozicije, te podsjetio da su u okviru izbornog procesa pred izbore 2016. godine prihvaćene sve preporuke relevantnih međunarodnih organizacija i da tadašnja izlaznost od 75% pokazuje da građani ipak imaju povjerenje u izborni proces. Saglasio se sa kritikama u oblasti borbe protiv korupcije i vladavine prava, ocjenjujući ih konstruktivnim, i ambasadoru Oravu postavio pitanje u vezi sa mogućnostima za nastavak dijaloga u privremenom Odboru za dalju reformu izbornog i drugog zakonodavstva.

Član Odbora za evropske integracije Ranko Krivokapić izrazio je zadovoljstvo povodom vraćanja nekad redovne prakse predstavljanja Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori u Skupštini, kao izvorištu svih ostalih grana vlasti. Izrazio je zabrinutost u vezi sa ocjenama o radu Skupštine, čija je uloga oslabljena, što je, kako je kazao, jedan od pokazatelja u kom

pravcu se kreće demokratija u Crnoj Gori. On je mišljenja da bez tehničke vlade nema mogućnosti za smislene izborne procese u Crnoj Gori, što ujedno predstavlja i stav partije kojoj pripada, te da je najveći problem u ovom smislu politička volja. Po njegovom mišljenju, ključne oblasti za iskazivanje političke volje su sloboda medija i vladavina prava, jer su sloboda i pravda uslov za demokratiju, a od vladavine prava zavisi i privlačenje investicija. Što se ekonomskih pokazatelja tiče, Krivokapić je konstatovao da je od sticanja nezavisnosti bruto domaći proizvod porastao za 45%, a javni dug za 300%.

Potpredsjednik Skupštine Crne Gore Genci Nimanbegu kazao je da je lošim ocjenama o radu Skupštine doprinijelo izbjegavanje javne rasprave od strane predstavnika opozicije. Komentarišući Izvještaj, on je kazao da je dobrosusjedska saradnja u regionu upitna, te da se mogu osjetiti prijetnje i sukobi od prije dvadeset godina. Što se Crne Gore tiče, on je mišljenja da jača euroskepticizam, iako su sve parlamentarne partije deklarativno za proces evropskih integracija, te da je potrebno nastaviti rad na izbornoj reformi. Svoje izlaganje završio je porukom da je neophodna inkluzija manjina u javni život u Crnoj Gori.

Poslanik i predstavnik Demokratskog fronta Nebojša Medojević kazao je da se kroz izvještaje Evropske komisije ponavljaju stalno isti problemi, ali nema napretka, zbog čega je u dilemi o tome koji efekat imaju evropske integracije na promjene u crnogorskom društvu. Koalicija čiji je on predstavnik je vjerovala da je Evropska unija generator proevropskih promjena na bolje. Međutim, sada ima dilemu da li politika u Crnoj Gori ide u pravcu usvajanja zakonodavstva EU i njenih vrijednosti, ili u pravcu zaštite ličnih interesa. Medojević smatra da nije moguće da Evropska unija ne prepoznaje rizik od etničkog konflikta u Crnoj Gori, za koji je kazao da je realan, opasan i može poremetiti priču o napretku, te predstavlja rizik za mir i stabilnost cijelog regiona. Ipak, Medojević je istakao da su vitalni interesi Crne Gore interesi svih, a slobodni i fer izbori su samo jedan od tih interesa.

Poslanika Liberalne partije Crne Gore Andrija Popović interesovao se za komentar ambasadora Orava u vezi sa političkom voljom EU u novom mandatu 2019 – 2024, te istakao da mu se čini kako su ove godine, kada je riječ o ocjeni napretka, Srbija i Crna Gora ostale u sjenci Albanije i Makedonije, zbog čega je prepostavio da Evropska unija želi da zemlje regiona u EU uđu u paketu. Kako je kazao, deprimiraju poruke o odlaganju dobijanja završnih mjerila za akcione planove 23 i 24 i o tome kako je, objektivno sagledano, ostvaren mali napredak u ovim oblastima. Svoje izlaganje Popović je zaključio porukom da je ključan stav nove Evropske komisije u vezi sa politikom proširenja EU.

Poslanik Miodrag Lekić imao je pitanje o tome da li je afera „Snimak“ uzeta u obzir kada je pripreman Izvještaj Evropske komisije, smatrajući da je važno da ova tema bude u kontinuitetu prisutna, a nakon što je dobio potvrđan odgovor ambasadora Orava, izlaganje je zaključio konstatacijom da Izvještaj predstavlja umjetnost nejasnoća i dvomislenih riječi.

Poslanik Radničke partije Janko Vučinić kazao je da mu, čitajući Izvještaj, nije bilo jasno da li je Crna Gora u procesu integracija nazadovala ili napredovala. Dalje, on od EU očekuje da pomogne demokratizaciju društva kroz organizovanje fer i slobodnih izbora. Ocjenjujući sadržaj Izvještaja, Vučinić je kazao da je on isti svake godine i da je Crna Gora zarobljena država. Svoje izlaganje zaključio je porukom da socijalna djelatnost u Crnoj Gori ne postoji, da su građani skeptični prema EU, te da će članstvo Crne Gore u EU zavisiti od političke volje država članica, a da Evropska unija trenutno nije zainteresovana za dešavanja na ovom planu.

Poslanik Goran Danilović kazao je da se u Izvještaju konstatovalo da je povratak političkog dijaloga u Skupštinu bila odgovornost svih političkih aktera, te u tom smislu dodao da je veća odgovornost bila onih koju su do tog prekida doveli, a da opozicija smatra da nema nastavka dijaloga dok se ne razumiju potrebe 45% građana Crne Gore. Danilović je Izvještaj ocijenio skoro realnim, te da bi bio bolji da je precizniji. Konkretno je pitao šta znači da je Crna Gora

umjerenog spremnog u borbi protiv organizovanog kriminala i koji su argumenti za to, jer, kako je kazao, on ima dokaze koji potvrđuju da Crna Gora nije spremna za borbu u toj oblasti. Objasnio je da spremnost ne zavisi od dijaloga vlasti i opozicije, nego od rada tužilaštva, policije i profesionalnog sudstva, na koje opozicija ne utiče. Ocijenio je netačnim sljedeću konstataciju iz Izveštaja: „Bojkot je takođe uticao na odluke o imenovanjima za koja se zahtijeva kvalifikovana većina, kao što je imenovanje članova Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika“, i dodao da je razlog tome neustavna promjena zakona, a ne bojkot opozicije. U Izveštaju je konstatovano: „Politička scena je dodatno fragmentirana. Dodatni raskol unutar nekih opozicionih partija i koalicija je doveo do uspostavljanja dva nova kluba poslanika i do povećanja broja nezavisnih poslanika“, čemu je Danilović prigovorio jer, po njegovom mišljenju, izveštavanje nije izbalansirano jer se daju ocjene o opoziciji a da se ne pominje vladajuća partija. Što se političkog dijaloga tiče, Danilović je mišljenja da dijaloga nema bez dogovora o tehničkoj vladi.

Predsjednik Odbora Slaven Radunović imao je pitanje da li je aktivirana klauzula balansa, budući da je u Izveštaju konstatovano da neće biti daljeg napretka u otvaranju i zatvaranju poglavlja dok ne bude postignut napredak u ključnim poglavljima 23 i 24.

Predsjednik Socijalističke narodne partije Vladimir Joković izrazio je saglasnost sa svime što su do tada rekli predstavnici opozicije i dodao da zabrinjava činjenica da nijedna afera nije otkrivena, te ocijenio da u Crnoj Gori nema demokratije, a da je polarizovana politička scena posljedica aktuelnih dešavanja u državi. I on je ponovio da dijaloga nema bez dogovora oko tehničke vlade i fer i slobodnih izbora, i dodao da tehnička vlada ne treba da podrazumijeva imenovanje pojedinog ministra već vršenje kontrole po dubini, kako bi izborni proces imao legitimitet.

Poslanik Boris Mugoša, predstavnik Socijaldemokrata, izrazio je saglasnost sa sadržajem Izveštaja, ocjenjujući da promjene u Crnoj Gori zavise od svih političkih aktera. Što se tiče povratka političkog dijaloga i odgovornosti svih koji učestvuju u parlamentarnom životu, Mugoša je kazao da je saglasan sa svim konstatacijama u Izveštaju, jer bez obzira na to što politički akteri misle jedni o drugima, ipak će oni donositi odluke u crnogorskom parlamentu. Poslanik Mugoša tražio je dodatno obrazloženje za konstataciju iz Izveštaja: „Praksa poslanika koji dostavljaju nacrte zakona koje je pripremila Vlada, kojom se zaobilaze neophodne javne konsultacije, mora da bude izbjegнута“, komentarišući da riječ „praksa“ ukazuje na postojanje određenog broja slučajeva. Takođe, istakao je određenu spremnost za zatvaranje poglavlja, izražavajući uvjerenje da će uskoro i poglavje 8 – Konkurenca, kao jedino preostalo, biti otvoreno. Na kraju, poslanik Mugoša je kazao da u ovoj poodmakloj fazi integracija, ne treba očekivati „radikalne skokove“, te da bolja Crna Gora zavisi od domaćih aktera i da je niko sa strane neće poboljšati.

Predsjednik Odbora za međunarodne odnose i iseljenike Andrija Nikolić kazao je da je parlamentarna većina spremna da nastavi reformske procese u Crnoj Gori, te da su učinjeni napor da se unaprijede uslovi, normativno i suštinski, na medijskoj sceni i jača borba protiv korupcije i organizovanog kriminala. Ipak, dodao je Nikolić, treba biti svjestan političke kulture i snositi odgovornost. Crna Gora je od sticanja nezavisnosti postigla napredak, ali nema predstavnika opozicije koji će to istaći, a politička kultura zrelih demokratija nalaže i uvažavanje onoga što je potrebno uvažiti i kritiku onoga što treba kritikovati. Zbog toga je za integracioni put Crne Gore važna odgovornost opozicije, i prema biračima i prema institucijama, domaćim i evropskim.

Odgovarajući na iznijete komentare i postavljena pitanja poslanika, ambasador Orav je iznio nekoliko stavova. Prvo, istakao je da Evropska unija nije odgovorna za organizovanje izbora u Crnoj Gori, već da je to zadatak domaćih političkih subjekata. Drugo, nije posao Evropske unije

ni da reguliše političku scenu u Crnoj Gori, već to zavisi od domaćih aktera. Evropska unija, polazeći od zajedničke želje - a to je članstvo Crne Gore u EU, prati sva dešavanja u državi, daje preporuke, piše izvještaje, ali od države zavisi da li će ih prihvati ili ne. Prirodno je da se Izvještaj različito tumači, ali on je zasnovan na pravim činjenicama, a ne činjenicama za koje ne postoje dokazi, spekulacijama i teorijama zavjere. Očekujući da će Crna Gora ispuniti preporuke, EU pruža finansijsku pomoć i medijaciju za ostvarenje datih preporuka. Zatvaranje poglavlja nije samo tehnički posao, već zavisi i od napretka u pregovaračkim poglavljima 23 i 24, ali i sposobnosti da se države članice EU ubijede u postignute rezultate. Orav je istakao da izbore za Evropski parlament ne treba doživljavati kao krizu, već da su izbori smisao demokratije, i zaključio da napredak države na putu ka EU ne zavisi od dešavanja na evropskom nivou, već od rezultata koje je sama država postigla kroz sprovođenje sveobuhvatnih reformi. Svoje obraćanje završio je porukom da se nada da će sljedeći izvještaj Evropske komisije značiti da je Crna Gora bliža Evropskoj uniji.

Sjednica je zaključena u 18.05 časova.

SEKRETARKA ODBORA

Marija Maraš

PREDSJEDNIK ODBORA

Slaven Radunović